

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl JT neigaliųjų teisių konvencijos įgyvendinimo ir įgyvendinimo kontrolės ES institucijose ir EESRK vaidmens (nuomonė savo iniciatyva)

(2013/C 44/05)

Pranešėjas **Ioannis VARDAKASTANIS**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2012 m. balandžio 26 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

JT neigaliųjų teisių konvencijos įgyvendinimo ir įgyvendinimo kontrolės ES institucijose ir EESRK vaidmens.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2012 m. lapkričio 23 d. priėmė savo nuomonę.

485-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2012 m. gruodžio 12–13 d. (gruodžio 12 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 144 nariams balsavus už, nė vienam – prieš ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK ragina Tarybą atgaivinti derybas dėl Jungtinių Tautų neigaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija) fakultatyvaus protokolo sudarymo siekiant užtikrinti, kad Europoje žmonės su negalia galėtų naudotis visomis Konvencijoje įtvirtintomis teisėmis.

1.2 EESRK ragina Europos Vadovų Tarybos, Europos Komisijos ir Europos Parlamento pirmininkus 2013 m. gruodžio mėn. surengti antrą neigaliųjų padėties vertinimo posėdį (angl. *State of the Union on Disability*). Jis būtų organizuojamas kartu su Europos neigaliųjų forumu ir jame būtų peržiūrimas Konvencijos įgyvendinimas.

1.3 Komitetas pabrėžia, kad Konvencijoje yra nustatyta įpareigojimų, kuriems įgyvendinti reikia ES ir valstybių narių lygmeniu priimti naujų teisės aktų ir įvesti politikos pokyčių. Pasiteisinant sudėtinga finansine padėtimi negalima atidėti veiksmų, skirtų neigaliųjų teisėms užtikrinti.

1.4 EESRK ragina Komisiją atlikti nuodugnią dalyvaujamąją Strategijos dėl negalios, kuri ateityje taptų bendros ES strategijos neatsiejama dalimi, peržiūrą ir kartu peržiūrėti galiojančius teisės aktus, politiką ir programas bei parengti naujų pasiūlymų.

1.5 Todėl Komitetas prašo Europos Komisijos, kad jos generalinis sekretoriatas parengtų Konvencijos poveikio vertinimo priemonę.

1.6 EESRK palankiai vertina Tarybos įsteigtą nepriklausomą struktūrą, kuri skatins, apsaugos ir kontroliuos šios Konvencijos įgyvendinimą, ir ragina priimti atitinkamą biudžetą, kuris leistų šią priemonę įgyvendinantiems dalyviams nepriklausomai nuo koordinacinių mechanizmų vykdyti savo funkcijas.

1.7 Komitetas tikisi, kad Europos Komisija pasikonsultuos su juo dėl teisėkūros procedūra priimamo plataus užmojo pasiūlymo dėl Europos prieinamumo akto, kurio taikymo sritis būtų kuo platesnė ir kuriame gamintojams bei viešojo ir privataus sektorių paslaugų teikėjams būtų nustatyti reikalavimai užtikrinti žmonėms su negalia visišką prieinamumą ir pateikta aiški ir plati prieinamumo sąvokos apibrėžtis.

1.8 EESRK palankiai vertina tai, kad į Skaitmeninę darbotvarkę įtraukti teisės aktai dėl viešojo sektoriaus interneto svetainių ir svetainių, kuriose teikiamos pagrindinės viešosios paslaugos, prieinamumo, ir tikisi, kad šie teisės aktai bus tinkamai parengti ir pateikti dar 2012 m.

1.9 Komitetas prašo Tarybos ir Europos Parlamento sustiprinti arba išsaugoti žmonėms su negalia palankias struktūrinių fondų reglamentų, Europos infrastruktūros tinklų priemonės ⁽¹⁾ ir TEN-T reglamentų, programos „Horizontas 2020“ ⁽²⁾, Teisių ir pilietybės programos bei vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarės pagalbos srityje vykdomų programų nuostatas, įtraukiant į jas priemones, skirtas užtikrinti – per finansavimą ir gebėjimų stiprinimą – žmonių su negalia dalyvavimą jose.

⁽¹⁾ COM(2011) 665 final.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm

1.10 EESRK ragina Europos išorės veiksmų tarnybą, Europos Komisiją ir Tarybą užtikrinti, kad Konvencijos nuostatos būtų integruojamos į užsienio santykius ir tarptautinį bendradarbiavimą, taip pat į tarptautinius prekybos susitarimus, užtikrinant ES ir valstybių narių pozicijų žmonių su negalia teisių klausimu derinimą įvairiose JT tarnybose.

1.11 Komitetas ragina Europos institucijas imtis atitinkamų priemonių ir pačioms įgyvendinti Konvenciją – peržiūrėti savo praktiką darbo, darbo sąlygų, įdarbinimo, mokymų, patalpų prieinamumo neigaliesiems, darbo aplinkos ir ryšių priemonių klausimais ir ES finansuojamoms tarnyboms keliamus reikalavimus.

1.12 EESRK atsimena 2011 m. gruodžio mėn. J. M. Barroso pažadą Komisijos narių kolegijos ir generalinių direktoratų vadovų posėdyje aptarti Konvencijos įgyvendinimą ir prašo tai daryti kasmet.

1.13 Komitetas palankiai vertina tai, kad buvo surengtas už Konvencijos įgyvendinimą atsakingų ES ir valstybių narių institucijų, koordinacinių ir nepriklausomų mechanizmų, taip pat pilietinės visuomenės atstovų darbinis forumas, ir pageidauja dalyvauti kituose jo susitikimuose.

1.14 EESRK norėtų parengdamas nuomonę prisidėti prie ES 2013 m. ataskaitos JT neįgalųjų teisių komitetui.

1.15 Komitetas mano, kad ir pats turi imtis atitinkamų priemonių ir įgyvendinti Konvenciją bei vykdyti joje nustatytus įpareigojimus – skatinti administraciją įdarbinti žmones su negalia, užtikrinti nediskriminacinį įdarbinimo procesą, gerinti pastatų, interneto svetainių, IRT priemonių ir dokumentų prieinamumą, darbuotojams, nariams ir ekspertams sudaryti tinkamas sąlygas darbo vietoje, organizuoti mokymus darbuotojams (ir parengti informacinį lapelį apie Konvenciją), visose savo veiklos srityse atsižvelgti į negalios aspektą.

1.16 EESRK pabrėžia, kad ES institucijos privalo sistemingai kontroliuoti Konvencijos įgyvendinimą ir pačios ją įgyvendinti, todėl įsipareigoja sudaryti Konvencijos įgyvendinimo ir

įgyvendinimo kontrolės iniciatyvinį komitetą, kuris ragintų ES institucijas jam pranešti, ką nuveikė, kaupė žmonių su negalia atsiliepimus, kuriuos gautų per jiems atstovaujančias organizacijas ir pilietinę visuomenę, kad pats susidarytų objektyvią nuomonę apie Konvencijos įgyvendinimo pažangą.

1.17 Komitetas siūlo surengti nacionalinių ekonomikos ir socialinių reikalų tarybų, pilietinės visuomenės organizacijų ir nacionalinių žmogaus teisių institucijų susitikimą dėl Konvencijos įgyvendinimo.

1.18 EESRK ragina socialinius partnerius Konvencijos įgyvendinimo aspektus įtraukti į kolektyvines derybas pagal sutartas gaires.

2. Įžanga

2.1 Prie neįgaliųjų priskiriami asmenys, turintys ilgalaikių fizinių, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimų, kurie sąveikaudami su įvairiomis kliūtimis gali trukdyti šiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenėje lygiai su kitais asmenimis.

2.2 Europoje žmonių su negalia yra apie 80 milijonų, o Eurostato duomenimis, jiems nedarbo tikimybė yra du–tris kartus didesnė negu negalios neturintiems žmonėms; tik 20 proc. žmonių su sunkia negalia turi darbą, palyginti su 68 proc. negalios neturinčių žmonių. Tikimybė, kad žmonės su negalia įgis aukštesnį nei vidurinis išsilavinimą, yra daugiau kaip 50 proc. mažesnė negu negalios neturinčių žmonių. Europoje tik 38 proc. 16–34 metų amžiaus žmonių su negalia turi uždirbamų pajamų, palyginti su 64 proc. negalios neturinčių žmonių.

2.3 EESRK primena savo nuomonę dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2010–2020 m. Europos strategija dėl negalios. Tolesnis siekis kurti Europą be kliūčių“⁽³⁾ ir nuomonę dėl Neigalaus jaunimo. Užimtumas, integracija ir dalyvavimas visuomenėje⁽⁴⁾.

⁽³⁾ OL C 376, 2011 12 22, p. 81–86.

⁽⁴⁾ OL C 181, 2012 6 21, p. 2–6.

2.4 Komitetas primena, kad Konvencija ir jos fakultatyvus protokolą buvo priimti 2006 m. gruodžio 13 d. Jungtinių Tautų būstinėje Niujorke, juos buvo galima pasirašyti nuo 2007 m. kovo 30 d., o jie įsigaliojo 2008 m. gegužės 3 d.

2.5 EESRK pabrėžia, kad Konvencija sulaukė didelio tarptautinio pritarimo – šiuo metu ją yra pasirašiusios 154 valstybės ir ratifikavusios 126 valstybės. Fakultatyvų protokolą pasirašė 90 valstybių, ratifikavo 76 valstybės. Iš 27 ES valstybių narių Konvenciją pasirašė visos, ratifikavo kol kas 24.

2.6 Komitetas pabrėžia, kad Konvencija yra visa apimantis žmogaus teisių dokumentas, reglamentuojantis pilietines, politines, ekonomines, socialines ir kultūrines teises. Joje dar kartą patvirtinama, kad visiems neigaliesiems turi būti užtikrinta galimybė naudotis visomis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis.

2.7 EESRK pažymi, kad Konvencija taikoma visiems neigaliesiems, ir aiškiai pripažįsta, kad daugialypė diskriminacija dėl negalios ar kitų veiksnų, tokių kaip etninė priklausomybė, lytis ar ekonominis statusas yra rimta problema, kurią galima išspręsti tik taikant daugiadisciplininį požiūrį ir atsižvelgiant į įvairias šios sudėtingos diskriminacijos formas priežastis.

2.8 EESRK pabrėžia, kad į Konvenciją įtrauktos nuostatos dėl lygybės ir nediskriminavimo, prieinamumo, judėjimo laisvės ir pilietybės, teisės į teisingumą, laisvės nepatirti smurto, savarakiško gyvenimo ir gyvenimo bendruomenėje, teisės į šeimos gyvenimą, asmens mobilumo, švietimo, užimtumo, sveikatos, socialinės apsaugos, tarptautinio bendradarbiavimo, civilinės saugos, taip pat dėl žmonių su negalia dalyvavimo per jiems atstovaujančias organizacijas sprendimų priėmimo procesuose bei moterų ir vaikų su negalia integravimo.

2.9 EESRK pabrėžia, kad Konvencijoje į žmones su negalia žiūrima kitaip nei anksčiau – jie laikomi ne labdaros ir gydymo „objektais“, o teisių „subjektais“, galinčiais reikalauti, kad būtų leista tomis teisėmis pasinaudoti ir patiems priimti sprendimus dėl savo gyvenimo laisvu ir informacija pagrįstu sutikimu.

Užtikrinti, kad jų balsas vėl būtų girdimas, kad jiems būtų suteikta didesnė pasirinkimo laisvė ir padaugėtų galimybių gyvenime – tokios pagrindinės Konvencijos temos.

2.10 Komitetas palankiai vertina tai, kad Konvencijoje išaiškinta ir apibūdinta neigaliųjų galimybė naudotis visomis žmogaus teisėmis, nepaisant jiems būtinos paramos intensyvumo, ir nurodytos sritys, kuriose reikia pokyčių, kad žmonės su negalia galėtų veiksmingai naudotis savo teisėmis, arba kuriose reikia stiprinti jų teisių apsaugą.

2.11 EESRK pripažįsta, kad Konvencija yra pirmoji tarptautinė sutartis dėl žmogaus teisių, kurią gali ratifikuoti ir regioninės integracijos organizacijos, pavyzdžiui, ES, ir primena 2009 m. lapkričio 26 d. Tarybos sprendimą, pagal kurį Europos bendrija sudarė Konvenciją⁽⁵⁾ ir Komisija buvo paskirta institucija, įgaliota spręsti su Konvencijos įgyvendinimu susijusius klausimus.

2.12 Komitetas pabrėžia, kad šiame sprendime išvardytos sritys, patenkančios į išimtinę arba pasidalijamąją Sąjungos kompetenciją; šis sąrašas nėra galutinis ir ilgainiui gali būti papildytas. Išimtinę kompetenciją Sąjunga turi valstybės pagalbos suderinamumo su bendrąja rinka ir Bendruoju muitų tarifu klausimais. Pasidalijamosios kompetencijos sritys yra šios: kovos su diskriminacija dėl negalios veiksmai, laisvas prekių, asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimas, žemės ūkis, vežimas geležinkelio, kelių, jūrų ir oro transportu, apmokestinimas, vidaus rinka, vienodas darbo užmokestis abiejų lyčių darbuotojams, transeuropinių tinklų politika ir statistika.

2.13 EESRK pažymi, kad Taryba, valstybės narės ir Komisija yra sudariusios Elgesio kodeksą⁽⁶⁾, kuriame išdėstyti Tarybos, valstybių narių ir Komisijos susitarimai dėl įvairių Konvencijos įgyvendinimo aspektų ir dėl atstovavimo pagal Konvenciją įkurtose struktūrose, dėl ES ataskaitos JT neigaliųjų teisių komitetui rengimo procedūros ir dėl kontrolės struktūros su vienu ar keliais nepriklausomais mechanizmais, kuriuose dalyvautų ir pilietinė visuomenė, įsteigimo procedūros.

⁽⁵⁾ 2010/48/EB.

⁽⁶⁾ 2010 m. lapkričio 29 d., 16243/10.

3. JT neigaliųjų teisių konvencija. Pirmo karto, kai ES prisijungė prie žmogaus teisių sutarties, reikšmė

3.1 EESRK palankiai vertina tai, kad 2010 m. gruodžio 23 d. sudariusi Konvenciją Europos Sąjunga pirmą kartą savo istorijoje tapo tarptautinės žmogaus teisių konvencijos šalimi, ir pripažįsta, kad ES su savo valstybėmis narėmis, taip pat su Europos neigaliųjų judėjimu, atstovaujamu Europos neigaliųjų forumo, atliko lyderės vaidmenį rengiant Konvencijos tekstą, ir mano, kad ES tenka ypatinga pareiga dėti daugiau pastangų Konvencijai įgyvendinti ir jos įgyvendinimo kontrolei vykdyti bei rodyti pavyzdį kitoms pasaulio valstybėms.

3.2 Komitetas ragina Tarybą atgaivinti derybas dėl Konvencijos fakultatyvaus protokolo sudarymo; jį sudarius, pavieniai asmenys ar jų grupės, išnaudoję visas įmanomas teisės gynimo priemones ES, galėtų skųstis JT neigaliųjų teisių komitetui, kaip siūlė Komisija 2008 m.; taip būtų panaikintos esamos spragos ir išvengta naujų spragų neigaliųjų apsaugos srityje, jei ES kompetencijos srityse būtų pažeistos jų teisės.

3.3 EESRK ragina Komisiją apsvarstyti galimybę ratifikuoti ir kitas sutartis dėl žmogaus teisių, pavyzdžiui, Vaiko teisių konvenciją ir Konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims, taip pat ir fakultatyvius protokolus. Komitetas ragina ES dalyvauti derybose, kurios šiuo metu vyksta JT neribotos sudėties darbo grupėje, rengiančioje naują teminę JT žmogaus teisių sutartį dėl vyresnio amžiaus žmonių teisių, ir užtikrinti, kad jos darbas būtų visapusiškai suderinamas su Konvencija.

3.4 Komitetas pripažįsta, kad Europos Sąjunga, būdama viena iš Konvencijos šalių, privalo pagal savo kompetenciją vykdyti visus pagal Konvenciją prisiimtus įsipareigojimus, įskaitant ir įsipareigojimą periodiškai teikti ataskaitas JT neigaliųjų teisių komitetui.

3.5 EESRK pabrėžia, kad SESV 10 ir 19 straipsniuose ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 ir 26 straipsniuose aiškiai minima žmonių su negalia teisių apsauga ⁽⁷⁾.

⁽⁷⁾ SEC(2011) 567 final.

3.6 Komitetas ragina Europos institucijas priimti teisės aktus, vykdyti politiką ir programas, kuriomis visapusiškai įgyvendinama Konvencija Sąjungos išimtinės ir pasidalijamosios kompetencijos srityse, ir peržiūrėti galiojančius teisės aktus ir politiką siekiant užtikrinti visapusišką visų žmonių su negalia apsaugą Europos Sąjungoje.

3.7 Komitetas ragina Europos Vadovų Tarybos, Europos Komisijos ir Europos Parlamento pirmininkus kartu su Europos neigaliųjų forumu 2013 m. gruodžio mėn. surengti antrą neigaliųjų padėties vertinimo posėdį, kuriame būtų peržiūrimas Konvencijos įgyvendinimas ⁽⁸⁾.

3.8 EESRK palankiai vertina tai, kad Europos Parlamentas kartu su Europos neigaliųjų forumu 2012 m. gruodžio mėn. organizuoja Europos žmonių su negalia parlamentą, kad galėtų prisidėti prie ES ataskaitos JT neigaliųjų teisių komitetui.

3.9 Komitetas ragina Europos institucijas imtis atitinkamų priemonių ir pačioms įgyvendinti Konvenciją. Tam jos turėtų:

— skatinti įdarbinti ES institucijose žmones su negalia ir parengti profesinio ir šeimos gyvenimo derinimo politiką,

— persvarstyti vidaus tvarkos taisykles, procedūras ir darbo metodus siekiant užtikrinti lygias galimybes darbuotojams sus negalia,

— užtikrinti, kad įdarbinimo procese žmonės su negalia, tinkamai pritaikant jiems sąlygas, galėtų vienodai varžytis su kitais kandidatais,

— prireikus visiems darbuotojams su negalia užtikrinti tinkamas sąlygas kasdieniam jų darbui, numatant asmeninę pagalbą, vertimą į gestų kalbą, pritaikytą transportą ir t. t.,

⁽⁸⁾ Pirmą neigaliųjų padėties vertinimo posėdį 2011 m. gruodžio 6 d. sušaukė Europos Komisijos Pirmininkas J. M. Barroso. Jame dalyvavo Europos Vadovų Tarybos Pirmininkas H. Van Rompuy, Europos Parlamento Pirmininkas J. Buzek ir Europos neigaliųjų forumo pirmininkas I. Vardakastanis.

- užtikrinti galimybę dalyvauti profesiniame bei tęstiniame mokyme,
 - gerinti pastatų, interneto svetainių, IRT priemonių ir dokumentų prieinamumą,
 - užtikrinti, kad ES agentūros ir ES finansuojamos struktūros, įskaitant europines mokyklas, laikytųsi Konvencijos,
 - užtikrinti, taip pat ir skiriant pakankamą finansavimą, žmonių su negalia organizacijų dalyvavimą teisės aktų rengimo ir politikos formavimo procesuose.
- į reglamentus dėl Europos infrastruktūros tinklų priemonės ir TEN-T įtraukti nuostatas dėl prieinamumo ⁽¹¹⁾,
 - užtikrinti, kad programoje „Horizontas 2020“ ⁽¹²⁾ būtų garantuota, jog ES lėšomis finansuojamuose moksliniuose tyrimuose būtų atsižvelgiama į neįgaliosius – skatinamas naudotojų dalyvavimas ir mokslinių tyrimų rezultatų prieinamumas, generuojamos naujos ir novatoriškos idėjos, kaip Konvenciją įgyvendinti ES teisėje ir politikoje, taip pat užimtumo srityje,
 - įtraukti su negalia susijusias nuostatas į vystomosios ir humanitarinės pagalbos programas.

4. Konvencijos įgyvendinimas ES ir valstybėse narėse

4.1 EESRK savo 2011 m. rugsėjo 21 d. rezoliucijoje teigiamai įvertino 2010–2020 m. Europos strategiją dėl negalios, pavadindamas ją svarbia politikos priemone Konvencijai įgyvendinti Europos Sąjungoje, kartu paragindamas Europos Komisiją užtikrinti, kad galiojančiuose ir būsimuose antrinės teisės aktuose būtų paisoma Konvencijos nuostatų ir būtų numatytas neįgalųjų dalyvavimas ir įtraukimas ⁽⁹⁾.

4.2 EESRK ragina atlikti nuodugnią dalyvaujamąją Strategijos dėl negalios įgyvendinimo peržiūrą ir nustatyti naujus tikslus ir uždavinius.

4.3 Komitetas ragina Tarybą ir Europos Parlamentą Konvencijos įgyvendinimą įtraukti į ES daugiametę finansinę programą, užtikrinant, kad neįgaliesiems neprieinamiems projektams ar infrastruktūrai nebūtų išleista nė vieno cento.

4.4 EESRK ragina Tarybą ir Europos Parlamentą:

- sustiprinti arba išsaugoti žmonėms su negalia palankias struktūrinių fondų reglamentų nuostatas, kuriomis siekiama įgyvendinti Konvenciją, visų pirma nuostatas dėl *ex ante* sąlygų ⁽¹⁰⁾, partnerystės principų ir horizontaliųjų principų,

4.5 EESRK prašo Europos Komisijos sukurti mechanizmą, kuriuo ES finansuojami projektai būtų skatinami už puikius rezultatus laikantis Konvencijos nuostatų dėl žmonių su negalia įtraukties ir jiems prieinamų sprendimų kūrimo.

4.6 Komitetas primena strategijos „Europa 2020“ nuostatas dėl negalios (visų pirma dėl trečiojo ramsčio – socialinės įtraukties) ir skaitmeninę darbotvarkę ir ragina Konvencijos įgyvendinimą įtraukti į visas pavyzdines iniciatyvas.

4.7 EESRK sunerimęs, kad daugelyje ES valstybių narių vykdomos griežto taupymo priemonės daro neigiamą poveikį žmonėms su negalia ir jų šeimoms, todėl toliau didėja socialinė atskirtis, diskriminacija, nelygybė ir nedarbo lygis, ir pabrėžia, kad pasiteisinant krize negalima atidėti Konvencijos įgyvendinimo.

4.8 Komitetas ragina Europos Vadovų Tarybą priimti tikrą augimo strategiją, kurioje būtų numatytos nepalankioje padėtyje esančių žmonių grupėms, pavyzdžiui, neįgaliesiems, palankios priemonės, tokios kaip užimtumo galimybių gerinimas, paslaugų, leidžiančių neįgaliesiems gyventi savarankiškai ir dalyvauti bendruomenės veikloje (atsižvelgiant ir į tuos, kurie neigiamais tampa sulaukę senatvės), skatinimas, prieinamos infrastruktūros kūrimas.

⁽⁹⁾ OL C 376, 2011 12 22, p. 81–86.

⁽¹⁰⁾ *Ex ante* sąlygos dėl Konvencijos įgyvendinimo, prieinamumo ir savarankiško gyvenimo į Europos Komisijos pasiūlymą jau įtrauktos.

⁽¹¹⁾ COM(2011) 665 final.

⁽¹²⁾ http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm

4.9 EESRK ragina valstybes nares imtis priemonių, kad žmonės su negalia turėtų galimybę dalyvauti darbo rinkoje, pavyzdžiui, teikti mokesčių lengvatas įmonėms, vykdyti verslumo skatinimo priemones, užtikrinti galimybę įsidarbinti ir nutraukti darbo santykius, sudaryti vienodas sąlygas naudotis teise į socialinę apsaugą ir darbuotojų teisėmis.

4.10 Komitetas tikisi, kad Europos Komisija pasikonsultuos su juo dėl teisėkūros procedūra priimamo plataus užmojo pasiūlymo dėl Europos prieinamumo akto, kurio taikymo sritis būtų kuo platesnė ir kuriame gamintojams bei viešojo ir privataus sektorių paslaugų teikėjams būtų nustatyti reikalavimai užtikrinti žmonėms su negalia visišką prieinamumą ir pateikta aiški ir plati prieinamumo sąvokos apibrėžtis, apimanti tiek virtualią, tiek fizinę aplinką, kuri sąveikautų ir būtų suderinama su pagalbėmis technologijomis ir susieta su Europos standartais.

4.11 EESRK ragina Tarybą tęsti darbą rengiant pasiūlymą dėl direktyvos dėl vienodo požiūrio į asmenis, nepaisant jų lyties, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos principo įgyvendinimo, ir suderinti šį pasiūlymą su Konvencija – įtraukti negalios ir diskriminacijos dėl ryšio su diskriminuojamu asmeniu apibrėžtį, uždrausti diskriminaciją naudojimosi finansų ir draudimo paslaugomis srityje, spręsti švietimo prieinamumo klausimą ir tinkamų sąlygų sudarymo asmenims sampratą aiškiai atskirti nuo prieinamumo sampratos, kurios vienas iš aspektų – iš anksto numatyta pareiga žmonių grupei.

4.12 Komitetas pabrėžia, kad į neigaliųjų poreikius turėtų būti atsižvelgiama visose ES lygmens programose ir strategijose ir visų sričių politikoje, kurių tikslinės grupės yra moterys, vaikai ir diskriminuojamos grupės – etninės ar religinės mažumos, gėjai ir lesbietės bei vyresnio amžiaus žmonės.

4.13 EESRK pabrėžia, kad reikia užtikrinti kuo didesnę atitiktį ES vidaus įstatymams ir politikai, integruojant Konvenciją į ES užsienio santykius ir vystomąją bei humanitarinę pagalbą, taip pat ir parengiant *ad hoc* gaires.

4.14 EESRK taip pat primygtinai ragina ES derinti savo poziciją su valstybių narių pozicija JT diskusijose, kurios daro poveikį neigaliųjų teisėms, pavyzdžiui, užtikrinant, kad ES pozicijoje dėl programos praėjus Tūkstantmečio vystymosi tikslų

laikotarpiui būtų atsižvelgta į neigaliųjų žmogaus teises ir kad žmonės su negalia būtų minimi kas ketverius metus vykdomose išsamiuose politikos peržiūrose.

4.15 EESRK ragina ES savo išipareigojimą įgyvendinti Konvenciją perkelti ir į kitus vykstančius daugiašalius forumus, pavyzdžiui, šiuo metu Pasaulinėje intelektinės nuosavybės organizacijoje vykstančias derybas dėl autorių teisių teisės aktų reformos ir liberalizavimo.

4.16 Komitetas itin palankiai vertina iki šiol pasiektus rezultatus plėtojant dialogą pagal JAV ir ES naująją transatlantinę darbotvarkę dėl keitimosi patirtimi vykdant neigaliųjų politikos reformą ir, atsižvelgdamas į tai, kad JAV rengiasi ratifikavimui, ragina toliau stiprinti šį transatlantinį dialogą dėl neigaliųjų politikos, siekiant toliau skatinti visame pasaulyje įgyvendinti reformas.

4.17 EESRK ragina Europos Komisiją užtikrinti, kad kiekviename jos generaliniame direktorate atitinkamiems skyriams būtų pavesta Konvencijos įgyvendinimą integruoti į politikos ir teisės aktų parengiamąjį darbą.

4.18 Komitetas ragina Komisijos generalinį sekretoriatą sukurti priemonę, skirtą visų naujų pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų teisės aktų poveikiui neigaliųjų teisėms įvertinti, ir į naujų darbuotojų mokymo ir į esamų darbuotojų perkvalifikavimo kursus įtraukti modulį apie Konvencijoje įtvirtintas teises.

4.19 EESRK pabrėžia, kad pagal Konvencijos preambulės o) dalį ir 4 straipsnio 3 dalį neigalieji turi būti įtraukti į visus neigaliesiems aktualios politikos formavimo ir sprendimų priėmimo procesus ir politikos bei programų įgyvendinimą, ir ragina ES institucijas ir nacionalinę valdžią įdiegti atitinkamus procesus.

5. Konvencijos įgyvendinimo kontrolė ES

5.1 EESRK pažymi, kad Konvencijos 33 straipsnio 2 dalyje valstybės – Konvencijos šalys įpareigosotos sukurti struktūrą, prirėkus apimančią vieną ar kelis nepriklausomus mechanizmus, skirtus „skatinti, apsaugoti ir kontroliuoti“ šios Konvencijos įgyvendinimą.

5.2 Komitetas ragina Tarybą savo sprendimu oficialiai paskirti tokią struktūrą.

5.3 EESRK pažymi, kad paskirdamos ar sukurdamos tokius mechanizmus, valstybės – Konvencijos šalys turi paisyti „Paryžiaus principo“ dėl nacionalinių institucijų statuso ir veikimo žmogaus teisių apsaugos ir skatinimo klausimais.

5.4 Komitetas ragina visų pirma užtikrinti minėtos struktūros nepriklausomumą nuo ES paskirtos institucijos ir koordinacinio mechanizmo ir apibrėžti kiekvieno struktūros dalyvio įgaliojimus bei numatyti biudžetą, kad jie galėtų vykdyti savo funkcijas.

5.5 EESRK pabrėžia, kad būtina nustatyti aiškas taisykles dėl struktūrizuotų konsultacijų su struktūros dalyviais pagal jų atitinkamas funkcijas, visų pirma dėl rengiamų teisės aktų.

5.6 Komitetas pripažįsta, kad pagal Konvencijos 33 straipsnio 3 dalį pilietinė visuomenė, visų pirma neįgalieji ir jiems atstovaujanti organizacija, turi būti visapusiškai įtraukiami ir dalyvauti kontrolės procese, taip pat Konvencijai įgyvendinti Tarybos paskirtoje institucijoje ir koordinaciniame mechanizme.

5.7 EESRK mano, kad Europos neįgaliųjų forumas – skėtinė Europos organizacija, atstovaujanti 80 milijonų Europos žmonių su negalia – turėtų būti įtraukta į Europos lygmeniu vykdomą Konvencijos įgyvendinimo kontrolę ir į visus neįgaliesiems aktualios ES lygmens politikos formavimo ir sprendimų priėmimo procesus.

5.8 Komitetas tvirtai įsitikinęs, kad partnerystė – tai tvaraus, ekonominio ir socialinio vystymosi priemonė, kuri turi būti paremta ilgalaikę tikrą pilietinės visuomenės dalyvavimo perspektyva, apimant ir nuolatinį visų partnerių gebėjimų stiprinimą bei numatant tinkamas dalyvavimo priemones ⁽¹³⁾.

5.9 EESRK ragina ES būsimoje Teisių ir pilietybės finansavimo programoje numatyti lėšų Konvencijos įgyvendinimui, iš kurių būtų finansuojamas ir gebėjimų stiprinimas bei pakankama parama neįgaliesiems atstovaujančioms organizacijoms.

5.10 Komitetas pripažįsta Konvencijoje numatytos ES lygmens struktūros įsteigimo svarbą, kad ES nepriklausančios šalys, visų pirma tos, kurios priklauso regioninėms organizacijoms, galėtų iš šios ES struktūros imti pavyzdį.

5.11 EESRK pabrėžia, kad ES savo pirmą periodinę ataskaitą JT Neįgaliųjų teisių komitetui privalo pateikti iki 2013 m. pradžios, ir tikisi, kad Europos Komisija, ją rengdama, konsultuosius su Komitetu ir su įvairiais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant pilietinę visuomenę ir, visų pirma, su neįgaliųjų judėjimu.

5.12 Komitetas palankiai vertina visus Europos Komisijos ir Eurostato pasiūlytus veiksmus duomenų rinkimui ir išsamiai statistikai bei rodikliams apie negalią gerinti ir didinti, siekiant parengti veiksmingesnę politiką ir geriau kontroliuoti jos įgyvendinimą. EESRK laukia, kada bus paskelbti duomenys iš 2011 m. darbo jėgos apklausos *ad hoc* klausimų apie negalią ir ragina Komisiją, Eurostatą, Pagrindinių teisių agentūrą ir valstybes nares į visas svarbiausias apklausas visada įtraukti su negalia susijusių klausimų ir parengti specialių apklausų bei rodiklių neįgaliesiems išskylančioms problemoms kasdieniame gyvenime įvertinti ir šioms problemoms spręsti priimtų politinių priemonių poveikiui pamatuoti.

5.13 EESRK ragina ES ir valstybes nares rengti informavimo apie Konvencijoje įtvirtintas teises ir pareigas kampanijas, nukreiptas į visų lygmenų valdžios institucijas, privačias įmones, žiniasklaidą, universitetus ir mokslinių tyrimų centrus, mokyklas, socialinių paslaugų ir sveikatos priežiūros tarnybas.

5.14 Komitetas ragina valstybes nares užtikrinti Konvencijos įgyvendinimą įvairiais sprendimų priėmimo lygmenimis, įtraukiant jos nuostatas į teisės aktus, įvairių sričių politiką ir administracinius sprendimus ir parengiant Konvenciją atitinkančius veiksmų planus, skirtus neįgaliųjų problemoms spręsti.

5.15 EESRK ragina profesines sąjungas, darbdavių organizacijas, socialinės ekonomikos organizacijas ir neįgaliųjų organizacijas burtis į bendrijas ir kartu gerinti neįgaliesiems užimtumo galimybes pagal Konvenciją.

⁽¹³⁾ OL C 44, 2011 2 11 p. 1–9.

6. Konvencijos įgyvendinimas EESRK

6.1 EESRK mano, kad turėtų imtis atitinkamų priemonių ir pats įgyvendinti Konvenciją bei vykdyti joje nustatytus įpareigojimus. Jis, visų pirma, turėtų:

- įvairiomis priemonėmis, taip pat ir parengdamas stažuočių programą, skatinti EESRK įdarbinti žmones su negalia, taip pat skatinti negalią turinčius deleguotuosius nacionalinius ekspertus kreiptis dėl darbo,
- užtikrinti negalią turinčių kandidatų nediskriminuojantį atrankos procesą,
- suteikti galimybę žmonėms su negalia pasinaudoti įdarbinimo tarnybų paslaugomis ir dalyvauti profesiniame bei tęstiniame mokyme,
- gerinti pastatų, interneto svetainių, IRT priemonių ir dokumentų prieinamumą,
- sudaryti tinkamas sąlygas, įskaitant asmeninę pagalbą, darbuotojams, nariams ir ekspertams,
- organizuoti mokymus visiems darbuotojams negalios ir Konvencijos klausimais ir parengti informacinį lapelį bei vaizdo medžiagą apie Konvencijos įgyvendinimo integravimą į kitą veiklą,
- dalyvauti Konvencijos įgyvendinimo tarpinstitucinėje darbo grupėje,
- į savo veiklą integruoti negalios tematiką.

6.2 EESRK pabrėžia, kad neįgaliųjų teisės yra horizontalusis klausimas ir todėl į jas turėtų būti atsižvelgiama visose jo nuomonėse klausimais, turinčiais įtakos žmonių su negalia gyvenimui.

6.3 EESRK pabrėžia, kad Konvencijoje įtvirtintos teisės turi būti įtrauktos į visų jo skyrių darbą, nes jos aktualios visose socialinės, kultūrinės ir ekonominės veiklos srityse.

6.4 Todėl Komitetas pabrėžia, kad reikia sudaryti Konvencijos įgyvendinimo ir įgyvendinimo kontrolės iniciatyvinį komitetą, kuris ragintų įvairias ES institucijas pranešti, ką nuveikė, ir siektų sužinoti pilietinės visuomenės, visų pirma, žmonėms su negalia atstovaujančios organizacijos – Europos neįgaliųjų forumo, nuomonę, kuri būtų naudinga rengiant ir pateikiant ES ataskaitą JT neįgaliųjų teisių komitetui. Įtraukdamas šiuos įvairius skyrius, iniciatyvinis komitetas pateiktų nepriklausomą Konvencijos įgyvendinimo pažangos vertinimą.

6.5 EESRK primena, kad pabrėždamas dalyvaujamąją demokratiją, atlieka tam tikrą vaidmenį stiprinant ES demokratinį legitimumą; taip pat pabrėžia pilietinės visuomenės organizacijų vaidmenį.

6.6 Komitetas ragina įkurti struktūrą, kuri skatintų ir koordinuotų ES institucijų ir tarnybų dialogą su pilietine visuomene dėl Konvencijos įgyvendinimo ES lygmeniu.

6.7 EESRK siūlosi prisidėti prie ES ataskaitos JT neįgaliųjų teisių komitetui parengdamas nuomonę.

2012 m. gruodžio 12 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON